

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Speculum Quaestionum moralium, in universam Aristotelis philosophi summi Ethicen

Case, John

Francofurtum, 1597

VD16 C 1242

Cap. VI. - Vtrùm incontinentia circa cupiditatem, deterior sit ea, quae circa iram versatur? [...]

[urn:nbn:de:bsz:31-109038](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-109038)

tiavt antea probatur, ergo in alijs obiectis nō consistit,
vt hīc definitur.

Resp.

Incontinentia propriè dicta idem cum intemperantiâ obiectum habet, sed exuperantia istius vicij, quam manīs incontinentia dicitur, alias res obiectas habet.

CAP. VI.

*Verùm incontinentia circa cupiditatem,
deterior sit ea, quæ circa iram versa-
tur?*

*An feritas morum sit minus malum, quàm
videmus?*

VENUS, de qua hīc loquitur Arist. cœli filia, amorum dea, mater cupidinis, Vulcani cōiux, Marti insignis meretrix à poëtis olim fuisse fingitur. Huius nomen hoc loco pro insidiolâ & blanda voluptate sumitur, quæ incontinentem multò deteriorem irato efficit. Sed vt omissis circumstantiis rem ipsam agam: duæ in hoc capite conclusiones texuntur, prima quòd incontinentia circa cupiditatem sit longè deterior ea quæ circa irā versatur: secunda, quod feritas morum sit minus malum quam viciū. Prima

Incontinens cupiditatum! deterior est quam incontinens ira.

ma conclusio probatur à proportionē, à proprietate, ab effectu, à signo: à proportionē, quia vt serui parum attente obseruantes quid domini dixerint citò ad negotiū auolant: & vt canes subitò latrâtes pulsatis foribus, parum attendentes an sit amicus, an hostis qui pulsauit: ita incontinentes iræ ex parte rationis præceptum audiunt, sed repentino animo feruore ac moru sine vlla meditatione ad supplicium & vindictâ ruunt, Incontinentes verò cupiditatum rationē nec audiunt præipientem, nec reuocantem sequuntur: à proprietate, quia ira est magis naturalis affectus quam immoderata cupiditas: ab effectu, quia ira incontinens apertè inuadit, sed qui indulget cupiditati, sophista est & fraudulentus: à signo qui cupiditate æstuantes magis odimus quam iratos. Altera conclusio, nempe quod feritas sit horribilius, sed minus malum quam viciū, hoc argumento probatur: Id minus malum est, quod caret ratione, quam quod rationē ad aliorum damna sibi ancillari cogit, sed feritas caret ratione, viciū autem habet, eademq; corru-

pta

Malum animatum in animato peius.

pra in omni scelere vitur, ergo feritas est minus malum quàm vitium. Hoc etiam addit philosophus, quòd animatum malum, vt vitium, sit multò nocētius eo quod caret anima, qualis est belluina feritas, & quasi lunatica vertigo cerebri.

Distinctio prima quaestionis.

Incontētiacirca cupiditatem est deterior ea quæ circa iraverfatur, quia

- Iratus subito mouetur, incōtinens cum quadam deliberatione.
- Iratus est similis incauto seruo, sed incōtinens est similis infidiolæ feræ.
- Iratus est simplex & apertus, at incontētiens est dissimulator.
- Iratus pœnitentiam plerunq; agit, at incontētiens rard.
- Iratus minorem iniuriam infert quàm incontētiens.
- Iratus minore odio est dignus quàm incontētiens.

Distinctio secunda quaestionis.

Feritatis origo duplex.

Feritas contingit duobus modis, vel

- Ex defectiōne seu lesione rationis, vt in lunaticis, & mulierib. quibusdam grauidis, de qua feritate fit hoc loco comparatio.
- Ex pessima consuetudine, vt in tyrannis & agrestibus syluarum incolis: sed de hac non intelligitur conclusio. Nam ista immanitas omne vitium superat, est enim plus quàm belluina.

Opp.

Quantò difficilior est passioni resistere, tantò minus turpe

turpe est ab illa vinci: sed difficilius est resistere concupiscentijs quàm iræ: ergo incontinentia cupiditatis est minus malum quàm incontinentia iræ.

Resp.

Negatur maior, quia quò difficilius est resistere, eò pulchrius est vincere & superare.

Opp.

Incontinentia iræ nobiliorem partem animæ inficit quàm incontinentia cupiditatum: ergo est turpior. Antecedens patet, quia pars iræ scibilis est nobilior quàm concopiscibilis.

Resp.

Incontinentia cupiditatum vtramq; partem animæ sæpè deprauat, nam multos ad bilem incitat ac incendit amor.

Opp.

Deterior est illa incontinentia, quæ cum maiore rationis vsu coniungitur: sed iræ incontinentia, vt est in textu, maiore cū rationis vsu coniungitur: ergo est nocentior.

Resp.

Non dicit maiorem habere vsam, quia vtitur, sed quia iratus citius ad medium consilio flectitur.

Opp.

Omnes timent & fugiunt incontinentem iræ, non autem similiter incontinentem cupiditatum: ergo maius malum est incontinentia iræ.

Kk

Resp

Resp.

Est quidem malum magis terribile quoad penam non magis detestabile quoad culpam.

Opp.

Concupiscentia est magis naturalis quàm ira: ergo magis est excusanda. Antecedens est Arist. 3. Ethic.

Resp.

Ira dicitur magis naturalis, quia à cor de ipsoq, vita principio nascitur: Concupiscentia autem minus naturalis hïc appellatur, quia ab externo objecto plerumq, nascitur.

Opp. contra secundam.

Feritas plus recedit à medio quàm vitium, ergo est deterius quiddam. Antecedens probatur, quia est nihil aliud feritas quàm ipse excessus & exuperantia vitij.

Resp.

Resolvitur hoc argumentum in distinctione quaestio nis, nam illa hïc feritas non intelligitur.

Opp.

Exemplum in textu de quodam filio, qui suum patrem ad ostiũ per crines traxit, planè immanem hïc feritatem intelligi demonstrat: ergo male responderetur.

Resp.

Exemplum benè docet, sed non probat semper: sed attende quòd illud exemplum ingrati filij adhibeatur, vt doceat philosophus mores agrestes, sape è parentibus in prolem fluere.

CAP.